

INHOUD

1 Aanleiding 3
2 Proces en historiek 3
3 Actieplan 2024-2025 7
4 Samenwerking Cultuur & Media 8
5 Actieplan tegen grensoverschrijdend gedrag in de cultuursector 10

1 AANLEIDING

Grensoverschrijdend gedrag is een realiteit in diverse sectoren, ook in de cultuur- en mediasectoren. Naar aanleiding van berichten over problematisch gedrag, besloot de toenmalige minister van Cultuur, Jeugd, Media en Brussel in 2018 om samen met de kunsten- en audiovisuele sector een actieplan te lanceren.¹ De onderzoeksgroep Cultuurmanagement kreeg in 2022 de opdracht om dat actieplan te evalueren.² Die procesevaluatie (2023) stelt vast dat de sector al heel wat stappen heeft gezet, maar dat het werk nog niet is afgerond. Hoewel het actieplan hielp om het thema uit de taboesfeer te halen en concrete hulpmiddelen aan te reiken, zijn de uitgewerkte oplossingen nog te weinig gekend. Preventie, gerichte sensibilisering en kennisdeling blijven belangrijk. Ook heeft dit actieplan vanuit zijn ontstaanscontext voornamelijk de professionele kunstensector bereikt. Dat hield sectoren zoals amateurkunsten, circus, cultureel erfgoed, literatuur, en sociaal-cultureel volwassenenwerk niet tegen om de afgelopen jaren via bottom-up initiatieven zelf met deze problematiek aan de slag te gaan en hierin de expertise van het kunstenveld aan te spreken.

Om de verschillende initiatieven op elkaar af te stemmen en ook de beleidsmatige aandacht voor het thema te versterken, nam de Vlaamse minister van Cultuur het initiatief om in samenwerking met de brede cultuursector tot een nieuw actieplan te komen en zo deze problematiek het hoofd te bieden.

2 PROCES EN HISTORIEK

Op 26 juni 2018 werd het actieplan tegen grensoverschrijdend gedrag in de culturele en audiovisuele sector gelanceerd. Dit actieplan bestond uit drie grote actieterreinen:

1. Heldere, toegankelijke procedures om grensoverschrijdend gedrag te melden en klachten op te volgen;
2. Een nadruk op het herstel van de betrokkenen, in plaats van enkel strafrechtelijke sanctionering;
3. Het belang van sensibilisering en kennisdeling.

Een fundamenteel uitgangspunt van deze doelstellingen was de zoektocht naar gerichte oplossingen om blijvende persoonlijke en professionele schade te voorkomen. Het voorafgaande CuDOS-onderzoek identificeert namelijk een aantal risicofactoren voor grensoverschrijdend gedrag die kenmerkend zijn voor de professionele cultuur- en mediasectoren: veel informele contacten, grote statusverschillen, een competitieve sfeer, en relatief grote jobonzekerheid. Die omgevingsfactoren kunnen er niet alleen toe leiden dat grensoverschrijdend gedrag meer voorkomt, maar ook dat dit gedrag ernstig escaleert en dat de gevolgen ervan zwaar doorwegen. Een bijkomend kenmerk van zowel de cultuur- als mediasector is het groot aantal tijdelijke medewerkers, waaronder freelancers en flexwerkers. Die tijdelijke tewerkstelling maakt hun positie kwetsbaar. Bovendien zijn bovenstaande jobkenmerken vaak nog meer van toepassing op deze risicogroepen.

¹ https://www.vlaanderen.be/cjm/sites/default/files/2019-12/Actieplan_grensoverschrijdend_gedrag_in_de_cultuur_en_audiovisuele_sector.pdf

² https://www.vlaanderen.be/cjm/sites/default/files/2023-06/230323_Procesevaluatie%20actieplan%20GOG%20cultuur-media.pdf

De CuDOS-bevraging peilde voornamelijk naar ervaringen met seksueel grensoverschrijdend gedrag. Het actieplan plaatste de invulling en aanpak van grensoverschrijdend gedrag echter binnen een ruimer kader van psychosociale veiligheid en welzijn, dat vertrekt vanuit de Welzijnswet. Hierin kan grensoverschrijdend gedrag zowel van seksuele als niet-seksuele aard zijn en ook machtsmisbruik, geweld, pesterijen, intimidatie en toxische werkomgevingen omvatten. Aanvullend bleken ook eerlijke verloning, *fair practices*³, en goed bestuur belangrijke aandachtspunten. Het actieplan richtte zich in deze problematieken zowel tot individuele personen als tot organisaties. Om de aanpak van grensoverschrijdend gedrag ook behapbaar te maken voor organisaties, leidinggevend, en bestuursleden, werden er binnen de pijler sensibilisering belangrijke instrumenten ontwikkeld. Samen met partners als IDEWE en Sensoa creëerden oKo en het Sociaal Fonds voor de Podiumkunsten een toolbox voor de kunstensector. Deze voorziet een beleidskader en concrete handvaten, zoals een quickscan en stappenplannen voor gedragscodes, risicoanalyses, registratieprocedures. Daarnaast investeerde Sociaal Fonds Podiumkunsten in een opleidingsaanbod voor vertrouwenspersonen, preventieadviseurs, leidinggevend en medewerkers. Sectoroverschrijdende instrumenten die in de verf werden gezet zijn het Vlaggensysteem van Sensoa en de beleidsdriehoek van Grenswijs.⁴ De beleidsdriehoek is gebaseerd op de preventiepiramide van Johan Deklerck en werkt op drie niveaus:

1. **Kwaliteit:** dit niveau schept een algemeen kader rond veiligheid en welzijn. Dat kan zich vertalen in zowel een duidelijke visie op gewenst en ongewenst gedrag als richtinggevende waarden, basisprincipes, regels en afspraken. Ook de stijl van leidinggeven en communicatie zijn hierin belangrijke elementen. Het kwaliteitsniveau is cruciaal voor een gezonde (organisatie)cultuur waarin grensoverschrijdend gedrag bespreekbaar is, en wordt daarom ook al eens fundamentele preventie genoemd.
2. **Preventie:** preventieve maatregelen gaan dieper in op het voorkomen en vermijden van psychosociale risico's. Deze maatregelen verkleinen de kans op grensoverschrijdend gedrag, bijvoorbeeld door vorming, sensibilisering, en risicoanalyses.
3. **Reactie:** het reactieniveau bestaat uit de verschillende manieren en richtlijnen om op specifieke incidenten te reageren, inclusief duidelijkheid scheppen over meldkanalen en -mogelijkheden. Om verdere schade en risico's te beperken, is het belangrijk om hierin aandacht te hebben voor nazorg, herstel, en leerkansen.

De drie niveaus verhouden zich als een piramide: kwaliteit vormt de onderste en breedste laag. Preventie bouwt verder op kwaliteit. Reactie is het topje van de piramide en steunt op preventie. Een sterk kwaliteits- en preventieel is dus essentieel om ook goed te kunnen reageren wanneer grensoverschrijdend gedrag plaatsvindt: op een manier die herstel en verbetering toelaat.

De aandacht voor **preventie** en **herstel** loopt als een rode draad doorheen het actieplan van 2018. Naast sensibiliserende vormingen, lezingen en instrumenten, werd er op het vlak van procedures geïnvesteerd in verschillende soorten aanspreekpunten, om zo melders meerdere oplossingen te kunnen bieden. Die oplossingen vertrokken in de eerste plaats vanuit bestaande kaders, zoals de kaders in de welzijnswetgeving. Waar deze handvaten nog hiaten toonden voor de professionele kunstensector, werden aanvullende maatregelen ontwikkeld. Die variëren van een luisterend oor naar bemiddeling tussen de betrokken partijen, de

³ <https://www.juistisjuist.be/>

⁴ <https://www.grenswijs.be/maak-een-grenswijs-beleid-met-de-beleidsdriehoek>

mogelijkheid om een formele klacht op te starten of juridische stappen te ondernemen, en begeleiding in dit proces. Essentieel was om de opties uit te breiden met alternatieven voor strafrechtelijke procedures. Heel wat vormen van grensoverschrijdend gedrag zijn namelijk niet strafbaar. Bovendien kunnen strafrechtelijke procedures niet alleen schadelijke neveneffecten veroorzaken, ook niet elke melder wil een officiële procedure opstarten. Daarom werden verschillende aanspreekpunten versterkt die oplossingen buiten het strafrecht aanreiken, waaronder:

- Vertrouwenspersonen
- Een ombudsfunctie voor de cultuur- en mediasector
- *Peer support*-initiatieven

Vertrouwenspersonen spelen een cruciale rol in de context van psychosociale risico's. Ze kunnen optreden als een laagdrempelig aanspreekpunt wanneer iemand geconfronteerd wordt met stressgerelateerde problemen, grensoverschrijdend gedrag, geweld of pesterijen. Daarin kunnen ze ruimer worden ingezet dan een externe preventiedienst, en zo ook een rol spelen voor flexwerkers en vrijwilligers. Bovendien kunnen vertrouwenspersonen het preventiebeleid van een organisatie versterken. De cultuursector bestaat echter uit veel kleine en zelfs micro-organisaties met minder dan 50 werknemers. Die zijn volgens de Welzijnswet niet verplicht om een vertrouwenspersoon aan te duiden. Daarom organiseert Sociaal Fonds Podiumkunsten niet alleen opleidingen voor vertrouwenspersonen, maar creëerde ze ook een pool van freelance vertrouwenspersonen.

De **ombudsfunctie voor de cultuur- en mediasector** werd eind 2018 toegekend aan de Genderkamer van de Vlaamse Ombudsdienst. De Genderkamer wierf voor deze extra opdracht twee halftijdse psychologen aan met een expertise in herstelgerichte bemiddeling. Die bemiddeling vindt haar basis in het herstelrecht. Het uitgangspunt is niet vergelding van schade met nieuwe of bijkomende schade – zoals zware juridische procedures en celstraffen – maar herstel en preventie van schade.⁵ Hierbij worden zo veel mogelijk partijen betrokken: slachtoffer, pleger, eventuele leidinggevenden of verantwoordelijken, omstanders, de organisatie, indien van toepassing, enz. Deze gesprekken focussen niet op de (mis)daad zelf, maar op het gevolg: de schade die is berokkend bij het slachtoffer en betrokkenen, en de impact op de (professionele) relatie tussen slachtoffer en pleger. Met deze dienstverlening streefde de Genderkamer ernaar dat de betrokkenen op persoonlijk vlak herstelden en ook professioneel opnieuw aan de slag konden. Die benadering bleek in het bijzonder effectief voor overtredingen en conflicten die niet altijd hard te maken zijn met fysieke of materiële bewijslast, wat vaak het geval is in situaties van grensoverschrijdend gedrag.

Daarnaast ontving Engagement Arts eind 2019 een driejarige projectsubsidie om als laagdrempelig aanspreekpunt voor de cultuursector op te treden. Een belangrijk deel van hun gesubsidieerde werking was de coördinatie van lotgenotengroepen en **peer support** voor kunstenaars. Veel slachtoffers hebben namelijk nood aan contacten met lotgenoten om hun verhaal te kunnen delen. *Peer support*-initiatieven zoals praatgroepen en ontmoetingsplaatsen geven zo lotgenoten de kans om elkaar te ondersteunen en samen na te denken over hoe met ongewenst gedrag om te gaan. Ook trad Engagement Arts op als consultant voor kunstenuorganisaties en (hoger)onderwijsinstellingen die een organisatie-intern beleid rond grensoverschrijdend gedrag wilden ontwikkelen. Bijkomend werden in dit vangnet Vlaanderenbrede aanspreekpunten zoals de hulplijn 1712 en de Erkennings- en bemiddelingscommissie voor slachtoffers van historisch misbruik versterkt met middelen en

⁵ Jacques Claessen, *Herstelrecht: De kunst van een geëmancipeerde misdaadaanpak*. Den Haag: Boom juridisch, 2022.

sectorspecifieke kennis. Die dienden om hun aanbod meer af te stemmen op de noden van de cultuur- en mediasectoren, waaronder avondpermanenties en meertalige dienstverlening.

2022 vormde een kanteljaar in het actieplan tegen grensoverschrijdend gedrag. Enerzijds lanceerde de mediasector onder impuls van de minister van Media op 7 maart 2022 een nieuw Actieplan tegen Grensoverschrijdend Gedrag in de Vlaamse Mediasector. Uit de tussentijdse evaluatie van het actieplan voor de culturele en audiovisuele sector bleek namelijk dat de audiovisuele en mediasectoren moeilijk werden bereikt. De aanpak liep niet alleen te gefragmenteerd tussen de culturele en media/AV-sectoren, maar ook binnen de audiovisuele en mediasector.

Anderzijds gaf de minister van Cultuur in 2022 de opdracht aan de onderzoeksgroep Cultuurmanagement van de Universiteit Antwerpen om het actieplan van 2018 te evalueren. Het evaluatieonderzoek van de Universiteit Antwerpen (2023) stelt vast dat het actieplan de sector heeft geholpen om het thema uit de taboesfeer te halen, bespreekbaar te maken, en tot gerichte actie over te gaan. De investering in een herstelgerichte aanpak werd enorm positief geëvalueerd. Ook het getrapte vangnet van interne en externe aanspreekpunten, en de samenwerking tussen de Genderkamer, Engagement, sectororganisaties, vertrouwenspersonen en preventiediensten, werden benoemd als een grote sterkte. De evaluatie wees daarnaast ook op belangrijke **aandachtspunten**:

- Het actieplan is nog te weinig bekend in de brede culturele sector en spitste zich vooral toe op de professionele podiumkunstensector. Sectoren zoals circus, cultureel erfgoed, film literatuur, sociaal-cultureel volwassenenwerk, amateurkunsten, maar ook beeldende kunsten werden de vorige jaren te weinig bereikt, maar zijn vragende partij zijn om mee hun schouders onder het actieplan te zetten;
- Er zijn belangrijke eerste stappen gezet, maar de nood aan preventie en kennisdeling blijft overal hoog;
- Veel cultuurmedewerkers ervaren nog steeds drempels om grensoverschrijdend gedrag te melden. Dit geldt zeker voor freelancers, flexwerkers, individuele kunstenaars, en andere medewerkers met een kwetsbaar statuut. Het belang van laagdrempelige procedures en aanspreekpunten valt dus niet te onderschatten.

Tot slot besloot de Vlaamse Regering in 2022 dat de Genderkamer zou opgaan in het Vlaams Mensenrechteninstituut (VMRI). Bijgevolg kon de Genderkamer vanaf 15 maart 2023 de ombudsfunctie voor de cultuur- en mediasector niet langer uitoefenen. Eind september 2023 startte een nieuw Vlaams Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag op vanuit het Agentschap Justitie & Handhaving. Dit meldpunt haalde inspiratie uit de herstelgerichte dienstverlening van de ombudsfunctie voor Cultuur en Media en verbreedde deze naar alle Vlaamse sectoren.

Gebaseerd op die bevindingen en verschuivingen, besloot de minister van Cultuur om het actieplan nieuwe invulling te geven. In oktober en november 2023 vonden er twee rondetafelgesprekken plaats met sector- en expertise-organisaties.⁶ Daarna volgden individuele gesprekken voor verdere afstemming. De input van deze individuele en groepsgesprekken en de aanbevelingen van het evaluatieonderzoek vormden de basis voor dit actieplan.

⁶ oKo (overleg kunstenuorganisaties), Sociaal Fonds Podiumkunsten, Kunstenpunt, FARO, Circuscentrum, Literatuur Vlaanderen, Socius, De Federatie, VLAMO, VI.BE, Danspunt, OPENDOEK, Kunstwerkt, Muziekmozaïek, Cultuurloket, NICC, mediarte, Engagement Arts, en het Vlaams Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag. BREEDBEELD, Creatief Schrijven, Koor & Stem, en het VAF konden door omstandigheden niet aansluiten, maar blijven betrokken.

3 ACTIEPLAN 2024-2025

De Vlaamse cultuursector bestaat uit verschillende sectoren – amateurkunsten, circus, cultureel erfgoed, film, kunsten, literatuur, sociaal-cultureel volwassenenwerk – met daarin nog talrijke disciplines en specialisaties. Deze hebben elk hun eigen karakter en context. Er is namelijk een breed spreidingsveld: van professionele werkomgevingen tot vrijetijdsbesteding, van landelijke instellingen tot lokale verenigingen, en van grote organisaties tot kleine vzw's, collectieven en individuele beoefenaars. Daarin is een grote variatie aan profielen en statuten actief: vaste werknemers, freelancers, flexwerkers, vrijwilligers, leden, deelnemers, hobbyisten, stagiairs, studenten, enzovoort. En al deze personen en organisaties kunnen in aanraking komen met grensoverschrijdend gedrag.

De vernieuwing binnen dit actieplan is dus in de eerste plaats een verbreding. Sectoren zoals circus, cultureel erfgoed, literatuur, sociaal-cultureel volwassenenwerk en de amateurkunsten zijn nieuwer binnen dit verhaal, maar evenzeer vragende partij om er hun schouders onder te zetten. Dat toont zich in de bottom-up initiatieven die zij de voorgaande jaren spontaan hebben ondernomen. Daarnaast verruimen deze sectoren het actieplan door omgevingen en relaties te introduceren die buiten de professionele sfeer en het bereik van de Welzijnswet vallen. Dit vraagt dat de oplossingen die er al zijn en nog worden uitgewerkt ook toegankelijk en relevant zijn voor vrijwilligers, leden, deelnemers, occasionele beoefenaars en vrijetijdsorganisaties. Ook benadrukken ze dat grensoverschrijdend gedrag verschillende verschijningsvormen kent, die net zoveel voorkomen als seksueel grensoverschrijdend gedrag. Dit actieplan kadert het beleid dus in het geheel van fysieke, psychische, technische, en seksuele integriteit en veiligheid.

Tegelijkertijd ligt er ook voor de beeldende en podiumkunsten nog werk in het verfijnen van het reeds ontwikkelde ondersteuningsaanbod, waaronder opleidingen, instrumenten, en begeleiding op maat. Die combinatie creëert in de realiteit twee snelheden: een eerste spoor waarin verkenning centraal staat, en een tweede spoor waarin bestending aan de orde is. Dit actieplan erkent beide sporen en probeert in de combinatie ervan een evenwicht te vinden tussen gezamenlijke oplossingen en acties waar mogelijk, en maatwerk waar nodig. Daarin zijn de speerpunten van het vorige actieplan nog steeds relevant, maar vragen ze een ruimer bereik en meer inclusieve invulling:

- 1) Sensibilisering en kennisdeling
- 2) Procedures en aanspreekpunten
- 3) Herstel en reactie

De belangrijkste doelstellingen van het actieplan zijn om de volledige cultuursector even sterk te maken in de aanpak van grensoverschrijdend gedrag en daarin te blijven inzetten op preventie en herstel. In deze initiatieven gaat bijzondere aandacht naar het bereiken van kleine organisaties en kwetsbare statuten zoals vrijwilligers, leden, deelnemers, flexwerkers, freelancers, en individuele beoefenaars. Kennisdeling en sensibilisering gaat in de eerste plaats over het optimaliseren, vertalen, en gericht verspreiden van de bestaande expertise. Daarin wordt kennisuitwisseling binnen de cultuursector, met inhoudelijke experts, en met partnersectoren zoals jeugd, sport, en media actief gestimuleerd. De vorming en sensibilisering van leidinggevenden, bestuursleden en omstanders krijgt een nieuwe impuls. Intimiteitscoördinatie, geïntroduceerd via het actieplan voor de mediasector (2022-2023), wordt vertaald naar de podiumkunsten. Op het vlak van procedures blijft het een prioriteit om ervoor te zorgen dat de kanalen om klachten te melden of het verhaal te doen gekend zijn, benut

worden en dat slachtoffers worden geholpen. Vertrouwenspersonen en *peer support* worden versterkt, en de samenwerking met externe preventiediensten en het Vlaams Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag geoptimaliseerd. Het potentieel van het Aanspreekpunt Integriteit (API) als een alternatief voor individuele personen en organisaties die geen beroep kunnen doen op een vertrouwenspersoon, zoals ingebed in de welzijnswetgeving, wordt verkend. In lijn met de focus op herstel wordt verhelderd welke stappen organisaties en personen kunnen nemen na een incident, die alternatief of complementair zijn aan sanctionering. Ook wordt onderzocht hoe de preventie en aanpak van grensoverschrijdend gedrag binnen de bestaande beoordelings- en rapportagekaders op een kwalitatieve manier kan worden gemonitord, zodat deze inspanningen geen dode letter blijven.

Om versnippering van deze initiatieven te voorkomen, wordt naast enkele gezamenlijke acties een stuurgroep samengesteld die de acties en doelstellingen overziet. In functie van de individuele acties speelt de stuurgroep een sleutelrol om ervoor te zorgen dat sector specifieke expertise en resultaten worden gedeeld. Een algemeen aandachtspunt in deze initiatieven is om zoveel mogelijk drempels voor de culturele sectoren onder paritair comité 329 op te heffen, zodat zij evenwaardige toegang hebben tot het ondersteuningsaanbod als het PC 304. Het Departement Cultuur, Jeugd en Media coördineert het actieplan en de stuurgroep, en voorziet na één jaar een tussentijdse rapportering.

4 SAMENWERKING CULTUUR & MEDIA

Naast de evaluatie van het actieplan voor de culturele en audiovisuele sector (2018), vond in 2023 ook de tussentijdse evaluatie van het actieplan voor de mediasector (2022) plaats. Uit beide evaluaties blijkt dat de meest doelmatige benadering een gerichte aanpak is die is afgestemd op de specifieke context van de sector. Daarom worden de inspanningen tegen grensoverschrijdend gedrag verder gezet via twee sector specifieke actieplannen:

- Het actieplan tegen grensoverschrijdend gedrag in de cultuursector (2024-2025)
- Het actieplan tegen grensoverschrijdend gedrag in de Vlaamse media- en filmsector (2024-2025)

Het evaluatieonderzoek van de Universiteit Antwerpen (2023) stipt echter aan dat samenwerking tussen de culturele, audiovisuele en mediasectoren in dit verhaal een meerwaarde blijft. In functie van herkenbaarheid en gedragenheid zal de filmsector net zoals de andere audiovisuele sectoren worden opgevolgd via het actieplan voor de media en filmsector. Beide bevoegdheden zullen sterk samenwerken voor de audiovisuele sector en daarnaast inzetten op enkele gezamenlijke prioriteiten:

- In hun aanpak vertrekken de sectoren vanuit dezelfde begrippen en kaders rond integriteit en psychosociaal welzijn;
- Er wordt ingezet op expertise- en kennisdeling tussen de cultuur- en mediasector via een jaarlijks cross-sectoraal overlegplatform;
- Ook in de uitwisseling met het hoger kunstonderwijs worden de krachten gebundeld;

- Beide sectoren versterken het getrapte vangnet van aanspreekpunten door in te zetten op vertrouwenspersonen en hun samenwerking met het Vlaams Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag te optimaliseren. Dit vangnet wordt visueel weergegeven in een flowchart;
- De ondersteuning van leidinggevenden en omstaanders is een prioriteit in beide actieplannen;
- Beide sectoren gaan aan de slag met intimiteitscoördinatie.

5 BUDGET

Voor de uitvoering van dit actieplan bundelen verschillende partijen de krachten. De minister van Cultuur voorziet alvast een bijkomende impuls van 100 000 euro, aanvullend op de financiering door sectororganisaties zelf. Die impuls dient ter ondersteuning van vertrouwenspersonen, aanspreekpunten integriteit (API), interne preventieadviseurs, intimiteitscoördinatie binnen de cultuursector, peer support, en de actualisatie en eventuele vertaling van sectorspecifieke instrumenten.

In functie van herkenbaarheid en gedragenheid zal de filmsector net zoals de andere audiovisuele sectoren worden opgevolgd via het Actieplan tegen grensoverschrijdend gedrag in de Vlaamse media- en filmsector (2024-2025), gecoördineerd door mediarte. Zo valt dit onderdeel van de audiovisuele sector niet in een hiaat tussen twee actieplannen. De relevante acties worden wel gefinancierd door de minister van Cultuur.

6 ACTIEPLAN TEGEN GRENSOVERSCHRIJDEND GEDRAG IN DE CULTUURSECTOR

ACTIETERREIN 1: SENSIBILISERING & KENNISDELING

ACTIE 1.1: In de aanpak van grensoverschrijdend gedrag wordt samenwerking en kennisdeling tussen de sectoren gestimuleerd.

Duiding	<p>Tijdens het vorige actieplan werd een stuurgroep opgericht om de uitvoering van de acties op te volgen. Deze bijeenkomsten zorgden voor vruchtbare samenwerkingen en bleken ook een goed instrument om onderlinge communicatie en kennisdeling te bevorderen. In het kader van het huidige actieplan voor de cultuursector wordt een nieuwe stuurgroep opgericht, gecoördineerd door het Departement Cultuur, Jeugd en Media. De samenstelling weerspiegelt de verruiming naar amateurkunsten, beeldende kunsten, circus, cultureel erfgoed, literatuur, en sociaal-cultureel volwassenenwerk.</p> <p>Bovendien is het culturele veld geen sector die enkel op zichzelf staat. Zo ontstond in het voorgaande traject intersectoraal overleg tussen de culturele en mediasectoren. Dit bleek een productieve manier om expertise uit te wisselen en acties op elkaar af te stemmen. Ook onderwijs is een belangrijke partner in de aanpak van grensoverschrijdend gedrag in het culturele veld. Enerzijds moeten studenten vanuit preventie al van in de opleidingen bewust worden gemaakt over ethische principes, de risico's op machtsmisbruik, verhoudingen tussen werkgevers en werknemers, enz. Anderzijds komen studenten tijdens hun opleidingen en stages rechtstreeks in aanraking met het culturele veld, en potentieel grensoverschrijdend gedrag in deze omgevingen. De uitwisseling met sectoren als sport en jeugd komt verder aan bod in acties 1.4 en 2.4.</p>
----------------	---

1.1.a: De stuurgroep faciliteert structureel overleg tussen de culturele sectoren.

Duiding	<p>De stuurgroep geeft richting aan het verloop van de acties en faciliteert structureel overleg, expertise- en kennisuitwisseling tussen de culturele sectoren. Indien gewenst, kunnen er vanuit de stuurgroep werkgroepen rond specifieke thema's worden opgericht. De stuurgroep kan naargelang de noden uitgebreid worden met andere experts.</p> <p>Het Departement Cultuur, Jeugd en Media treedt op als coördinator.</p>
----------------	---

Partners	DCJM, Circuscentrum, De Federatie, FARO, Kunstenpunt, Literatuur Vlaanderen, NICC, OCE, oKo, OPENDOEK, Sociaal Fonds Podiumkunsten, Socius, VI.BE, Vlaams Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag
Timing	3 keer per jaar
1.1.b: Er wordt overleg opgezet tussen de cultuur-, media- en audiovisuele sector en het onderwijs.	
Duiding	<p>Opleidingen in het hoger onderwijs die toeleiden naar het culturele veld kennen een overlap met de mediasector. Het is van belang dat cultuur- en mediastudenten al tijdens hun studies weten wat grensoverschrijdend gedrag is en hoe hiertegen kan worden opgetreden. Door de context van deze opleidingen en stageomgevingen is het belangrijk om studenten ook toegang te geven tot de ondersteuning en het vangnet in de cultuur-, media-, en audiovisuele sector. In functie hiervan treedt het Departement Cultuur, Jeugd en Media in gesprek met het Departement Onderwijs en Vorming. Hierin ligt de focus niet enkel op de kunst- en mediaopleidingen in het hoger kunstonderwijs, maar worden alle opleidingen meegenomen die regulier uitstromen naar het brede culturele veld (bv. letterkunde, sociaal-cultureel werk, architectuur, erfgoedstudies, theater- en filmwetenschap).</p> <p>Daarnaast zetten sectororganisaties de dialoog met onderwijsinstellingen verder die ze de vorige jaren hebben opgestart. Specifiek voor de mediasector engageert mediarte zich via het Actieplan tegen Grensoverschrijdend Gedrag in de Media- en Filmsector (Actie 1.2) om in dialoog te treden met de sectorspecifieke onderwijsinstellingen. Het VAF sluit aan op structureel overleg met de filmscholen en bespreekt daar het Actieplan Media als een vast agendapunt.</p>
Partners	Departement Cultuur, Jeugd en Media i.s.m. Departement Onderwijs en Vorming VAF, mediarte, Sociaal Fonds Podiumkunsten, oKo, Socius, instellingen hoger onderwijs
Timing	Doorlopend 2024-2025
1.1.c: Via een jaarlijks cross-sectoraal overlegplatform wordt afstemming tussen beide actieplannen voorzien.	
Duiding	Een keer per jaar wordt een overleg tussen de culturele, audiovisuele en mediasectoren gefaciliteerd. Naast kennisuitwisseling wordt in dit overleg ook gepolst naar mogelijke samenwerkingen. Bovendien kan het als platform dienen om de keten van meldpunten, contactpunten, en hulpinstanties te stroomlijnen en gezamenlijk in overleg te gaan met het hoger (kunst)onderwijs.

	Het Departement Cultuur, Jeugd en Media treedt op als coördinator en zal hiervoor o.a. werkgeversfederaties, vakbonden, sociale fondsen, steunpunten, belangenbehartigers, en hulp- en expertiseorganisaties bijeenbrengen.
Partners	Departement CJM, mediarte, BREEDBEELD, Circuscentrum, Creatief Schrijven, Cultuurloket, Danspunt, FEBELAV, De Federatie, FARO, FEWEB, Koor & Stem, Kunstenpunt, Kunstwerkt, Literatuur Vlaanderen, Muziekmozaïek, NICC, OCE, oKo, OPENDOEK, Sensoa, Sociaal Fonds Podiumkunsten, Socius, VAF, VI.BE, Vlaams Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag, Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk, VLAMO, VMRI, VOFTP, VOTF, VRT
Timing	1 keer per jaar
ACTIE 1.2: Vanuit de bestaande expertise wordt de brede cultuursector versterkt.	
1.2.a: De opgebouwde kennis wordt gecentraliseerd.	
Duiding	Er is veel sector specifieke expertise rond grensoverschrijdend gedrag, psychosociaal welzijn, en integriteit in de cultuursector opgebouwd. Heel wat uitgewerkte ondersteuning is online terug te vinden, maar staat verspreid. De instrumenten, methodieken, opleidingen en aanspreekpunten die reeds bestaan, bottom-up zijn gegroeid, of in functie van het vorige actieplan zijn ontwikkeld worden in kaart gebracht. De mogelijkheden van een centraal digitaal platform dat minstens de flowchart, een overzicht van en doorverwijzing naar het sectorale aanbod bevat, worden verkend.
Partners	Departement Cultuur, Jeugd en Media i.s.m. de stuurgroep
Timing	2024
1.2.b: De toegang van de culturele sectoren onder PC 329 tot het bestaande ondersteuningsaanbod wordt verbeterd.	
Duiding	Het Sociaal Fonds voor de Podiumkunsten heeft een sterk opleidings- en ondersteuningsaanbod ontwikkeld dat dankzij het jaarlijkse opleidingskrediet en aanvullende middelen uit het VIA3-akkoord laagdrempelig is voor medewerkers onder PC 304. Medewerkers die tot andere paritaire comités behoren kunnen deze opleidingen volgen, maar aan een veel hogere prijs. VIVO is het sociaal fonds voor de brede sociaal-culturele sector (PC 329), wat ook de circusateliers, beeldende kunsten, amateurkunsten en cultureel erfgoed omvat. In het aanbod

	<p>rond psychosociaal welzijn werkt VIVO samen met ICOBA, het kennis- en expertisecentrum rond grensoverschrijdend en agressief gedrag voor de Vlaamse social profit. Tot voor kort lag de nadruk van hun dienstverlening op de zorg- en welzijnsector. Vanuit de afspraken binnen het VIA-6 akkoord wil VIVO in samenwerking met ICOBA een ondersteuningsaanbod rond grensoverschrijdend en agressief gedrag uitwerken voor de sociaal-culturele sector.</p> <p>Via een behoeftebevraging wil ICOBA voeling krijgen met de sociaal-culturele sector, zicht krijgen op de aard en omvang van grensoverschrijdend en agressief gedrag en op de noden die hierrond bestaan. Na deze fase voorziet ICOBA afstemming met VIVO om de daaropvolgende acties te bepalen. Het gesprek met beide organisaties wordt aangegaan, ook om zicht te krijgen op VIVO's vormingsaanbod en vormingsbudget voor de culturele sectoren.</p>
Partners	VIVO, ICOBA, Socius, Circuscentrum, FARO, Kunstenpunt, De Federatie, Departement CJM
Timing	2024
<p>1.2.c: De ontwikkelde expertise wordt frequent gedeeld via heldere communicatie op verschillende niveaus.</p>	
Duiding	<p>Er liggen nog uitdagingen om iedereen te bereiken met de opgebouwde kennis, informatie en instrumenten. Het is belangrijk dat die communicatie op maat van verschillende niveaus gebeurt: van professionals en grote instellingen, tot lokale (vrijwilligers)groepen en individuele beoefenaars. Bottom-up sensibiliseringscampagnes en gerichte communicatie door actoren met veldkennis zijn een effectievere manier dan brede communicatiecampagnes door externe partners om kunstenaars en cultuurmedewerkers op alle niveaus te bereiken.</p> <p>Op regelmatige tijdstippen wordt via nieuwsbrieven en websites van de sectororganisaties en via infosessies het bestaan van instrumenten, opleidingen, ondersteuningsinitiatieven en het actieplan onder de aandacht gebracht. De mogelijkheden worden verkend om gericht moeilijk bereikbare medewerkers te sensibiliseren, zoals (amateur)kunstenaars die niet in organisatieverband werken.</p>
Partners	<p>BREEDBEELD, Circuscentrum, Creatief Schrijven, Cultuurloket, Danspunt, De Federatie, FARO, Koor & Stem, Kunstenpunt, Kunstwerk, Literatuur Vlaanderen, Muziekmozaïek, NICC, oKo, OPENDOEK, Sociaal Fonds Podiumkunsten, Socius, Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk, VLAMO, VI.BE</p> <p>DCJM bij de lancering van nieuwe instrumenten, projecten, en publicaties</p>

Timing	Doorlopend 2024-2025
ACTIE 1.3: Begrippen en terminologie worden geduid en helder gecommuniceerd.	
Duiding	Er circuleren heel wat begrippen en terminologie rond het thema grensoverschrijdend gedrag (integriteit, psychosociaal welzijn, misbruik, toxisch leiderschap, seksuele intimidatie, discriminatie, ...). Het moet duidelijk zijn waarover we spreken. Binnen de stuurgroep wordt een gezamenlijk begrippenkader uitgewerkt. Bijkomend voorziet Socius op haar website een online publicatie die relevante begrippen op een toegankelijke manier verheldert. Dit kennisstuk richt zich in de eerste plaats tot vrijwilligers, deelnemers, en kleine en middelgrote organisaties met een vrijetijdswerking. FARO zal via een dossier op de Erfgoedwijzer informatie delen over grensoverschrijdend gedrag.
Partners	Socius, FARO, stuurgroep
Timing	2024
ACTIE 1.4: Bestaande instrumenten worden geactualiseerd en interessante instrumenten uit andere sectoren worden vertaald naar de cultuursector.	
1.4.a: Relevante instrumenten worden gescreend en, indien nodig, verruimd of vertaald.	
Duiding	Er bestaan al heel wat instrumenten (toolboxen, draaiboeken, handleidingen, gedragscodes, handelingskaders, ...) binnen de cultuur-, jeugd-, sport-, en mediasector. Nadat de bestaande tools en praktijken in kaart zijn gebracht, wordt bekeken wat er geactualiseerd en/of vertaald kan worden voor het brede cultuurveld of individuele sectoren. Indien nodig, kunnen nieuwe instrumenten worden ontwikkeld.
Partners	Stuurgroep
Timing	2025 (na mapping 1.2 a)
1.4.b De toolbox tegen grensoverschrijdend gedrag in de kunstensector wordt verfijnd.	

Duiding	In het kader van het vorige actieplan ontwikkelden oKo en Sociaal Fonds in samenwerking met Sensoa een beleidskader en toolbox voor de kunstensector. Het beleidskader focust op drie aspecten: kwaliteit, preventie en reactie. De toolbox bevat concrete handvaten om een beleid tegen grensoverschrijdend gedrag inhoudelijk vorm te geven: een gedragscode en omgangsregels opstellen, een handelingsprotocol ontwikkelen, de verplichtingen en mogelijkheden van vertrouwenspersonen, interne en externe preventieadviseurs psychosociaal welzijn, enz. Deze toolbox en beleidskader krijgen een update, met o.a. aandacht voor de rol van bestuursorganen en de toepassing van deze instrumenten binnen kleine en/of minder formele werkgever-werknemer-structuren, zoals kleine vzw's, projectmatige structuren en collectieven. In het verlengde daarvan zetten Sociaal Fonds Podiumkunsten en oKo de ontwikkeling van begeleidende workshops en ondersteuning van leidinggevenden verder, met nog meer oog voor begeleiding op maat.
Partners	oKo, Sociaal Fonds Podiumkunsten
Timing	Voorjaar 2024

ACTIE 1.5: Personen en organisaties worden versterkt via opleidingen en ondersteuning op maat, zowel op vlak van preventie als van nazorg.

1.5.a: Leidinggevenden worden ondersteund bij het opnemen van een rol om grensoverschrijdend gedrag in de eigen organisatie te voorkomen.

Duiding	Leidinggevenden spelen een cruciale rol in het creëren van een veilige en respectvolle omgeving. Via gerichte opleidingen worden ze bewust gemaakt van hun verplichtingen en verantwoordelijkheden, de principes van ethisch leiderschap, en de rol die zij in hun organisatie kunnen opnemen. Onder coördinatie van de stuurgroep wordt met VIVO en ICOBA bekeken welk ondersteuningsaanbod zij hierin kunnen uitwerken. Daarnaast werkt Socius een vormingsaanbod uit rond integriteitsbeleid voor leidinggevenden in de sociaal-culturele sector. Sociaal Fonds Podiumkunsten ontwikkelt begeleidende workshops voor leidinggevenden, voortbouwend op de geactualiseerde toolbox (zie 1.4.a).
Partners	Socius, Sociaal Fonds Podiumkunsten, FARO, Circuscentrum, Kunstenpunt, De Federatie, VIVO, ICOBA, Departement CJM
Timing	2024

1.5.b: Bestuursorganen bewaken dat er aandacht is voor het creëren van een veilig en respectvol organisatieklimaat.

Duiding	Ook bestuursleden kunnen een belangrijke rol spelen in het creëren van een veilige en respectvolle omgeving. Zij kunnen leidinggevenden ondersteunen en sensibiliseren, en de aandacht voor het voorkomen van grensoverschrijdend gedrag mee bewaken. Onder coördinatie van de stuurgroep wordt met VIVO en ICOBA bekeken welk ondersteuningsaanbod zij hierin kunnen uitwerken. Daarnaast integreert Socius dit thema in haar ondersteuningsinitiatieven voor bestuursleden. Sociaal Fonds Podiumkunsten en oKo belichten de rol die bestuursorganen kunnen spelen in de geactualiseerde toolbox en begeleidende workshops (zie 1.4.a).
Partners	Socius, Sociaal Fonds Podiumkunsten, oKo, FARO, Circuscentrum, Kunstenpunt, De Federatie, VIVO, ICOBA, Departement CJM
Timing	2024-2025

1.5.c: Omstaanders krijgen tools om gepast te reageren bij incidenten van grensoverschrijdend gedrag.

Duiding	Onderzoek toont dat omstaanders in 50% tot 75% van de gevallen niet ingrijpen wanneer ze getuige zijn van grensoverschrijdend gedrag. Dit wordt het ‘bystander-effect’ genoemd: omstaanders kijken toe, maar niemand onderneemt actie om in te grijpen. Toch kan zo’n tussenkomst een groot verschil maken voor slachtoffers van grensoverschrijdend gedrag. Vaak twijfelen omstaanders echter wat de gepaste manier is om op dergelijke incidenten te reageren, zeker op de werkvloer. Via omstaanderstrainingen wordt aangeleerd hoe je als getuige op een effectieve en veilige manier kan reageren. Sociaal Fonds Podiumkunsten ontwikkelt een opleidingsaanbod voor omstaanders, in samenwerking met PUNT.vzw. FARO organiseert in voorjaar 2024 omstaanderstrainingen voor de eigen medewerkers.
Partners	Sociaal Fonds Podiumkunsten i.s.m. PUNT.vzw FARO
Timing	2024-2025

1.5.d: Organisaties worden begeleid in het uitrollen van een integriteitsbeleid.

Duiding	Om organisaties te ondersteunen in het uitrollen van een integriteitsbeleid worden workshops en opleidingen op maat voorzien. Het aantal beroepskrachten in dienst van organisaties uit het civiel sociaal-cultureel werkveld is zeer variabel. Alle organisaties uit het sociaal-cultureel volwassenenwerk werken met minstens een betaalde beroepskracht. Gemiddeld werken ze met 17 betaalde medewerkers, goed voor bijna 15 voltijdse equivalenten. De helft van de organisaties heeft maximaal 8,90 voltijdse equivalenten in dienst. Bij deze organisaties spelen specifieke vragen en informatieknopen over de implementatie van een beleid rond psychosociaal welzijn: de verplichten als werkgever, de aanpak van grensoverschrijdend gedrag, enz. Socius voorziet toegankelijke vormingen en webinars op maat van kleine organisaties. FARO biedt in de Erfgoedwijzer informatie aan over integriteitsbeleid.
----------------	---

Partners	Socius, FARO
-----------------	--------------

Timing	2024
---------------	------

ACTIE 1.6: Intimiteitscoördinatie wordt vertaald van de film- naar de podiumkunstensector.

Duiding	In het Actieplan tegen grensoverschrijdend gedrag in de mediasector van 2022-2023 werd intimiteitscoördinatie als een prioriteit naar voor geschoven. Een intimiteitscoördinator waakt over de mentale en fysieke veiligheid van de volledige cast en crew door intieme scènes en de gewenste randfactoren (closed set, hulpstukken, ...) op voorhand met de betrokkenen te bespreken. Ook voor de podiumkunsten is intimiteitscoördinatie een waardevolle methodiek om te vermijden dat grensoverschrijdend gedrag optreedt bij intieme scènes. De methodiek kan wellicht ook worden ingezet om voor meer psychologische veiligheid op en rond de scène te zorgen. Sociaal Fonds Podiumkunsten ontwikkelt workshops waarin deelnemers worden versterkt om met de aangereikte technieken aan de slag te gaan in hun eigen werkcontext, en voorziet begeleiding op maat van organisaties. OPENDOEK werkt samen met intimiteitscoördinator Philine Janssens om relevante topics onder de aandacht te brengen, zoals intieme scènes en hoe hierin grensoverschrijdend gedrag te vermijden.
----------------	---

Partners	Sociaal Fonds Podiumkunsten, OPENDOEK
-----------------	---------------------------------------

Timing	Doorlopend 2024 en 2025
---------------	-------------------------

ACTIETERREIN 2: AANSPREEKPUNTEN & PROCEDURES

Actie 2.1: De stappen die een persoon kan doorlopen, van informele steun tot melding en bemiddeling, worden aaneengeschakeld in een keten waarbij klachten op een zo vlot mogelijke manier kunnen worden afgehandeld, met een geschikte oplossing voor de melder. Dit vangnet wordt schematisch weergegeven in een flowchart die voor de hele cultuursector beschikbaar en gekend is.

Duiding	<p>Het moet voor iedereen duidelijk zijn bij wie ze met welke situatie terecht kunnen, en hoe deze aanspreekpunten een melding opvolgen. Daarin wordt rekening gehouden met algemene en sectorspecifieke aanspreekpunten, zowel binnen als buiten culturele organisaties. Volgende contactpunten en hulplijnen worden alvast verhelderd:</p> <ul style="list-style-type: none">- Interne en externe vertrouwenspersonen;- Interne en externe preventieadviseurs;- <i>Peer support</i>-initiatieven;- Externe Diensten voor Preventie en Bescherming op de werkvloer, zoals IDEWE, Securex, Attentia, en Mensura;- 1712: voor een anoniem gesprek voor slachtoffers of getuigen van geweld;- Erkennings- en Bemiddelingscommissie voor slachtoffers van historisch misbruik;- Centrum voor Algemeen Welzijn (CAW): gratis advies, begeleiding en juridische ondersteuning;- Zorgcentra na Seksueel Geweld (ZSG): bieden allesomvattende zorg aan slachtoffers van seksueel geweld en advies aan hun steunfiguren;- Vlaams Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag;- Vlaams Mensenrechteninstituut (VMRI): beschermt en bevordert als onafhankelijk instituut de mensenrechten in Vlaanderen;- Unia: onafhankelijke openbare instellingen die discriminatie bestrijdt, gelijkheid bevordert, en respect voor mensenrechten in België bewaakt;- Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen (IGVM), als meldpunt voor slachtoffers en getuigen van discriminatie, waaronder seksisme;- Vakbonden;- Huisartsen. <p>De cultuur- en mediasector bundelen hierin de krachten.</p>
Partners	Stuurgroep i.s.m. experts

Timing	2025 (na verkenning API's en mapping <i>peer support</i>)
Actie 2.2: De samenwerking met het Vlaams Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag wordt versterkt om de continuïteit van een ombudsfunctie voor de cultuursector te garanderen.	
Duiding	Het vorige actieplan installeerde een ombudsfunctie voor cultuur en media via een extra opdracht aan de Genderkamer. Hiervoor werden twee halftijdse psychologen aangeworven. Zij konden de rol van herstelgerichte bemiddelaar en doorverwijzer opnemen voor die gevallen waar er geen juridische of externe actor (bv. 1712) wordt ingeschakeld, maar waar men toch actie wil ondernemen. De herstelgerichte dienstverlening is eind september 2023 overgenomen door het Vlaams Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag en verbreed naar alle Vlaamse sectoren. Toch blijven sectorspecifieke kennis en sectorspecifieke aanspreekpersonen belangrijk om de drempel voor melders zo laag mogelijk te houden. Vanuit het Vlaams Meldpunt werden twee sectorverantwoordelijken aangesteld die maximaal inzetten op het verwerven van die sectorspecifieke kennis. Om te zorgen voor een optimale dienstverlening en doorverwijzing, gaat het Meldpunt in gesprek met de betrokken steunpunten, belangenbehartigers, en sociale fondsen. Op vraag licht het Meldpunt haar werking toe tijdens sectorspecifieke infosessies, gefaciliteerd door de betrokken sectorspeler(s).
Partners	Circuscentrum, De Federatie, FARO, Kunstenpunt, Literatuur Vlaanderen, oKo, Sociaal Fonds Podiumkunsten, Socius, Vlaams Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag, Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk
Timing	Doorlopend 2024-2025
ACTIE 2.3: Er wordt ingezet op de cruciale rol van vertrouwenspersonen.	
2.3.a: Er worden opleidingen tot vertrouwenspersoon aangeboden.	
Duiding	Om de rol van vertrouwenspersoon uit te oefenen, moet de persoon eerst een gecertificeerde opleiding volgen. Daarin wordt de deelnemer vertrouwd gemaakt met het wettelijke kader, de toepassing in de praktijk, gesprekstechnieken, en informele psychosociale interventies. Het Sociaal Fonds voor de Podiumkunsten heeft binnen haar opleidingsaanbod een 5-daagse opleiding tot vertrouwenspersoon in samenwerking met IDEWE, en financiert deze vanuit het VIA3-akkoord. Werknemers die vallen onder PC 304 kunnen gratis deelnemen, zodat ze hun sectoraal opleidingskrediet voor andere opleidingen kunnen inzetten. Andere deelnemers betalen 750 euro. Ook mediarte biedt een 5-daagse

	<p>opleiding tot vertrouwenspersoon aan. Werkgevers die vallen onder PC 303.01 kunnen gratis deelnemen. Andere deelnemers betalen 850 euro. Voor de opleidingen die door de externe preventiediensten worden georganiseerd in hun open aanbod betalen deelnemers minstens 1.180 euro.</p> <p>Deze bedragen liggen te hoog voor freelancers, mensen die niet in vast dienstverband werken, en kleine organisaties die buiten deze paritaire comités vallen. De Vlaamse overheid voorziet financiële ondersteuning voor medewerkers die tot deze doelgroepen behoren en als vertrouwenspersoon aan de slag willen in de culturele sectoren.</p>
Partners	Sociaal Fonds Podiumkunsten i.s.m. IDEWE, mediarte i.s.m. IDEWE, Circuscentrum, Literatuur Vlaanderen, DCJM
Timing	Doorlopend 2024-2025

2.3.b: Vertrouwenspersonen krijgen ondersteuning via intervisies en supervisies.

Duiding	<p>Voor vertrouwenspersonen die reeds een opleiding hebben gevolgd, wordt er voorzien in persoonlijke begeleiding in de vorm van supervisies en intervisies. Tijdens de jaarlijkse, verplichte supervisie bespreken de deelnemers concrete cases vanop de werkvloer onder begeleiding van een Preventieadviseur psychosociale aspecten. Tijdens de intervisie buigen vertrouwenspersonen zich in besloten kring over een thema waarbij struikelblokken ervaren worden.</p> <p>Sociaal Fonds Podiumkunsten organiseert momenteel 4 supervisies per jaar die openstaan voor vertrouwenspersonen binnen en buiten het paritair comité 304. mediarte biedt jaarlijks een super- en intervisiedag aan voor minstens 4 groepen van 12 vertrouwenspersonen.</p>
Partners	Sociaal Fonds Podiumkunsten i.s.m. IDEWE, mediarte i.s.m. IDEWE, Circuscentrum, Literatuur Vlaanderen
Timing	Doorlopend 2024-2025

2.3.c: Het Sociaal Fonds Podiumkunsten breidt de freelance pool vertrouwenspersonen uit.

Duiding	<p>De cultuursector is een sector met veel kleine organisaties en een groot aantal tijdelijke werknemers die veelvuldig van werk- en opdrachtgever wisselen. Hierdoor kan niet iedereen terugvallen op een vertrouwenspersoon. Het Sociaal Fonds Podiumkunsten creëerde hiervoor de afgelopen jaren een pool van</p>
----------------	--

	en de nightlifesector. Die locaties en evenementen trekken veel publiek aan. Voor hen liggen de drempels om grensoverschrijdend gedrag tijdens evenementen te melden over het algemeen hoog. Het Sociaal Fonds Podiumkunsten en VI.BE organiseren een inspiratiedag rond safer spaces en meldpunten voor publiek.
Partners	VI.BE, Sociaal Fonds Podiumkunsten
Timing	2024
ACTIE 2.6: De meerwaarde van preventiediensten wordt benut.	
2.6.a: De samenwerking met externe preventiediensten wordt geoptimaliseerd om ook flexwerkers te beschermen.	
Duiding	De cultuursector kent een groot aantal flexwerkers. Deze medewerkers hebben een precair statuut door de korte en tijdelijke aard van hun contracten. Bovendien zijn de mogelijkheden beperkter om grensoverschrijdend gedrag intern te melden. Om ervoor te zorgen dat flexwerkers nog problematische situaties zouden kunnen melden nadat ze uit dienst zijn, onderzocht het Sociaal Fonds Podiumkunsten tijdens het vorige actieplan de mogelijkheid om ook voor hen een overeenkomst af te sluiten met een externe dienst. Uit overleg met de arbeidsinspectie bleek dat hiervoor een aparte overeenkomst nodig is tussen de werkgever en een Externe Dienst voor Preventie en Bescherming op het Werk. Het Sociaal Fonds Podiumkunsten en oKo treden in overleg met IDEWE om te onderzoeken hoe de samenwerking met externe preventiediensten kan worden geoptimaliseerd, en welke regeling er kan worden getroffen voor de specifieke situatie van flexwerkers.
Partners	Sociaal Fonds Podiumkunsten en oKo i.s.m. IDEWE en andere externe preventiediensten
Timing	2024
2.6.b: Interne preventieadviseurs worden aangemoedigd en versterkt.	
Duiding	De circussector kiest bewust voor een holistische benadering waarbij technische, fysieke en psychosociale veiligheid hand in hand gaan. Dat traject moet op termijn leiden naar een integraal welzijnsbeleid. De afgelopen jaren is ingezet op analyse, sensibilisering, en bijscholing op maat, waaronder opleidingen tot circus-API's. Door dit traject zijn verschillende organisaties klaar om hun preventiebeleid verder te professionaliseren. Een belangrijke volgende stap is het opleiden van interne preventieadviseurs (IPA). De IPA is een sleutelfiguur in het welzijnsbeleid

	<p>van een organisatie en de algemene gedragenheid ervan. Werkgevers met minder dan twintig werknemers kunnen ofwel deze rol zelf vervullen of kunnen een werknemer aanstellen als IPA. Werkgevers met meer dan twintig werknemers moeten iemand van de werknemers aanstellen als IPA. De basisopleiding preventieadviseur niveau 3 is niet verplicht voor preventieadviseurs in organisaties met minder dan 200 werknemers, maar is een belangrijk middel om de kennis en vaardigheden van een IPA te versterken. Externe preventiediensten bieden een opleiding van 6 à 8 dagen aan. Deelnemers betalen hiervoor minsten € 1.200. Dat bedrag ligt te hoog voor de kleine organisaties in het professionaliseringstraject. Bovendien zijn de opleidingen in het open aanbod van externe preventiediensten niet afgestemd op de cultuursector. Circuscentrum gaat in gesprek met VIVO om mogelijke subsidiëring vanuit het vormingsbudget te bekijken. Sociaal Fonds Podiumkunsten biedt samen met IDEWE opleidingen aan op maat van de sector.</p>
Partners	Circuscentrum, VIVO Sociaal Fonds Podiumkunsten i.s.m. IDEWE
Timing	Doorlopend 2024-2025

ACTIE 2.7: Peer support wordt gefaciliteerd.

Duiding	<p>Veel slachtoffers hebben er geen nood aan om officiële meldingen te maken of procedures op te starten die tot sanctionering van de dader leiden. Wel hebben zij nood aan contacten met lotgenoten om hun verhaal te kunnen delen, om elkaar te ondersteunen, en om onderling na te denken over hoe met ongewenst gedrag om te gaan. Deze informele praatgroepen en ontmoetingsplaatsen, die steunen op <i>peer support</i> en <i>social coping</i>, zijn een belangrijke, laagdrempelige schakel in de herstelgerichte aanpak van grensoverschrijdend gedrag.</p> <p>Er bestaan in Vlaanderen verschillende organisaties die <i>peer support</i> voorzien voor slachtoffers van grensoverschrijdend gedrag. Het merendeel van deze organisaties legt de focus op seksueel en fysiek geweld, misbruik en grensoverschrijdend gedrag in de privé- en professionele sfeer. De bestaande <i>peer support</i>-initiatieven van organisaties zoals Engagement Arts, PUNT.vzw, vzw Zijn en Over Grenzen worden in kaart gebracht en verhelderd in functie van de flowchart (2.1). Daarnaast zoekt het Departement Cultuur, Jeugd en Media via een overheidsopdracht een centraal aanspreekpunt dat <i>peer support</i> voor individuele personen en organisaties in de brede cultuursector faciliteert. Kennis van de sociale kaart, de culturele sectoren, en de psychosociale risico's die zich daarin voordoen is een cruciale voorwaarde.</p>
Partners	Departement Cultuur, Jeugd en Media i.s.m. sectororganisaties

Timing	Doorlopend 2024-2025
---------------	----------------------

ACTIETERREIN 3: HERSTEL & REACTIE

ACTIE 3.1: Preventie en herstel blijven een prioriteit om schade en escalatie te voorkomen.

Duiding	<p>De cultuursector is een kleine wereld. Het is bijna onvermijdelijk dat de betrokken personen elkaar nog zullen tegenkomen. Dat maakt het des te belangrijker om problematisch gedrag zoveel mogelijk te voorkomen en daarnaast mogelijkheden tot persoonlijk en professioneel herstel aan te reiken. De aandacht voor preventie toont in verschillende acties: het belang van kennisdeling (1.2), de sensibilisering van omstaanders, organisaties, leidinggevenden en bestuursorganen (1.5), concrete tools zoals beleidskaders, de principes van goed bestuur, gedragscodes, en omgangsregels (1.4), intimiteitscoördinatie (1.6), de versterking van vertrouwenspersonen (2.3), de samenwerking met preventieadviseurs (2.6), en de uitwisseling met het onderwijs (1.1). Het herstel van slachtoffers en getuigen wordt aangemoedigd door informele aanspreekpunten, zoals vertrouwenspersonen (2.3) en lotgenoten (2.7), te ondersteunen, de herstelgerichte dienstverlening van het Vlaams meldpunt te continueren (2.2), en de drempels naar deze en andere contactpunten te verlagen (2.1).</p> <p>De stuurgroep waakt erover dat preventie en herstel op de voorgrond blijven staan in de uitvoering van het actieplan, en onderzoekt de mogelijkheden om deze pijlers structureel in te bedden.</p>
Partners	Stuurgroep
Timing	Doorlopend 2024-2025

ACTIE 3.2: Het reactiebeleid bevat geschikte en genuanceerde oplossingen.

Duiding	<p>Wanneer grensoverschrijdend gedrag voorvalt, is het belangrijk om in te grijpen en gepast te reageren. Daarin wordt nogal snel gekeken naar sanctionering van individuen en organisaties. Veel incidenten bevinden zich echter in de grijze zone tussen aanvaardbaar en strafbaar gedrag. Het vorige actieplan verschoof daarom de focus van sanctionering naar het persoonlijk en professioneel herstel van de betrokkenen. Dat creëerde verschillende en alternatieve oplossingen voor</p>
----------------	---

	<p>personen en organisaties om op problematisch gedrag te reageren, o.a. via de procedures en aanspreekpunten in het vangnet. Een vlotte en laagdrempelige toeleiding naar de contact- en aanspreekpunten is cruciaal (Actieterrein 2). Specifiek voor organisaties liggen er nog interessante vraagstukken over de acties die zij kunnen ondernemen wanneer er geen sprake is van een juridisch proces.</p> <p>De stappen die personen en organisaties kunnen – of binnen de subsidievoorwaarden moeten – ondernemen na een incident worden helder in kaart gebracht, aangereikt via sensibilisering, instrumenten en opleidingen, en verder verkend. Daarin komen de verschillende opties aan bod, waaronder nazorg, begeleiding, mediëring, en sanctiëring. Er wordt verhelderd bij welke actoren werknemers, vrijwilligers, leden, deelnemers, maar ook werkgevers, met hun noden kunnen aankloppen.</p>
Partners	Stuurgroep i.s.m. externe experts
Timing	Doorlopend 2024-2025

